Bestaan zonder tijd

Salvador Hertog

bron
Salvador Hertog, *Bestaan zonder tijd*. De Bezige Bij, Amsterdam 1985

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/hert005best01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

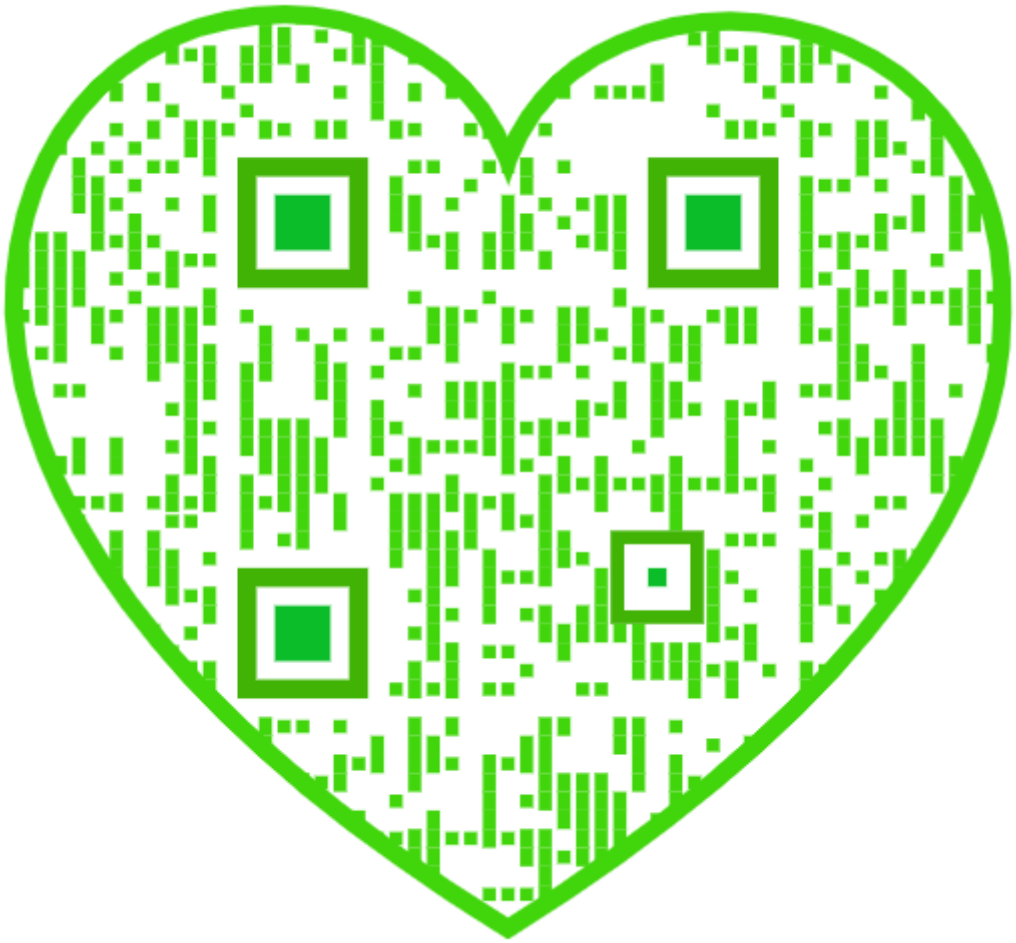

Een ogenblik

Vroeg in de morgen zocht ik mijn weg
tussen hoge bergen in een ijskoud land
van een buitenaards heelal
op een open plek zat ik neer bij een vrouw
wier hand ik nam.

Een golf van vuur trok toen van haar naar mij
in dat vreemd heelal van de aarde weg
tussen bergen van ijs werd ik warm en blij.

Weer terug op aardse wegen, kon ik zien zonder ogen,
kon ik lopen zonder benen,
mezelf en een ander herkennend als schildpadden,
één ogenblik waaraan ik ben blijven geloven,
verlost van alle pijn en het voortdurend veranderen.

10/1 '84

Ontwaken

Liggend tegen je warme jou
bedacht ik nog dat negen maal negen
een en tachtig was, tot
een vogeltje blauw
mij wakker floot
in de ochtendkou.

Fluit, fluit vogel in de kooi
alsof je laatste dag is aangebroken
van niet-weten zing je zeker zo mooi
voor ons die in een kamer zijn opgesloten!

Dajeinoe

De morgen begint met gebed:
alles is goed zoals het met ons gebeurd is
de ruimte waarin wij leven moeten
het lichaam waarin wij sterven zullen
dajeinoe zoals alles over ons komt
voorspoed en tegenspoed
geluk en ongeluk, mooi en lelijk
wij zeggen dajeinoe als we gewonnen hebben
maar ook als we verloren hebben zeggen we dajeinoe
om het huilen en om het lachen
maar vooral omdat we zingen kunnen
iedre morgen, iedre avond, als de zon schijnt
en ook als het regent zingen we
daj, daj, dajeinoe, dajeinoe, dajeinoe.

Hangsloten

Waar zijn de hangsloten gebleven,
met zilveren versiersels, op het eenmansgeloof;
waar zijn de zwijgmonniken, de sepharadiem,
de werkeloze aapjeskoetsiers;
waar is het eeuwige ogenblik
dat nog moet komen,
waarop zich dit en dat
manifesteert?
Op de kermis kruipt het beest
in de zweefmolen,
het dubbeldik gezang van
woorden,
image van een sterrenwichelaar,
de bottines glanzen van
bruine schoensmeer
onder een rok met kroontje
van Brussels kant...
hemelhoog verheft zich de aalmoezenier,
vanavond gaan we schaatsen op glad ijs
met een broodtrommel van gepolijst blik,
vanavond.

Eeuwige terugkeer

Vanochtend op zijn drievoetstoel
een stormhoed op zijn lange haar,
zat onbewogen, zoals verleden jaar,
een man te turen naar zijn dobber
in het rimpelend water van de vijver...

De lucht was grijs.
Een eend streek neer.
Een zwaan keek toe.
Hooghartig als verleden jaar!

Luid was die dag

Hoe warm brandde die dag
de zon in de wei van het dal,
bergstromen spraken overal
een zelfde taal,
beken ruisten,
watervallen spetterden
in de ruimte,
neanderthalstenen
vielen
ketsend
in de rivier
het gras
ademde.

Naar Blanchefosse

Er dansten bomen in de wei
één stond rechtop
één helde met zijn kop.

Er graasden koeien in de wei
hun kop omlaag
zij vraten gras
en liepen log
van graspol
naar graspol...
de lucht was grauw.

Meidoorn

De meidoorn aan de grote weg,
vroeg elke morgen begroet door mij,
vroeg eens, gestoken in haar wit lentekleed:
waar blijft je offer, Salvador, gewijd
aan het heidens voortbestaan van mijn tempel
tak en blad zijn altijd bereid
jou de gekleurde cryptogrammen te ontcijferen,
die het geheim verborgen houden
van mijn heiligdom
voor het ongeoefend oog van iedereen.

Diapason

Ik zoek de toon
die mij tussen twee wolken door
het slotkoor laat horen
van de aardsonate
en varend van het ene
naar het andere land
het licht laat zien
stralend van hemeltorens.

Onberoerd

Tussen twijfel en ommegang
tussen baren en boeren,
tussen nevelvlek en gasfornuis
staat de telefoonpaal
kaarsrecht te luisteren
naar vogelgekwetter
en autogetoeter.

Procosumsum

voor Judith
toen ze 5 jaar was (1975)

Hier en nu: je onbeschreven huid
je gezicht doorzichtig als een waterdruppel
hangend aan de stengel van een blad
je stem een kinderorgel van verlangen,

En als je loopt, als je huppelt
voor mij uit
vergeet ik Pressers Ondergang
en word zo licht, zo licht
en blij en blij.

Procosumsum zei je
aan het strand van Neve Jam,
en de zee, en de zee
die zong en zong
van altijd eender
van altijd eender...

Zolang

voor Geesje

Een vogel vroeg mij
toen ik door het beukenbos liep:
hoever ga jij?
zover en zolang, zei ik
als ik bespeeld word
door violen, rozen en bougainvilles,
door hun kleuren en geuren,
zolang ik mij de toonladders herinner
van een klaprozenveld
boven op een plateau
zover en zolang ga ik.

Doorzichtig

In een vijver, slapend
onder een deken van mos
spiegelen zich de huizen
aan de wallekant
spiegelt zich de schaduw
van een klapwiekende
jan-van-gent
en de droom
van een kastanjeboom.

Tweeling

Dat ik een tweeling ben
twee in één,
zie ik bij het bekijken van mijn spiegelbeeld,
niet alleen een man en een vrouw
maar ook een appeldief en een edelsmid.

Vrijheid

Een man met een zweep
waarvoor iedereen bang
stond aan de ingang
van een huis waar ik binnenkwam.
Ik moest een mens slaan
tot het water uit hem liep,
maar ik schoof van de man vandaan
ik deed het niet.

Traditie

De dag is de volgende
voor je weet waarom
de dingen in een kamer
op hun plaats blijven staan...
Uit eigen beweging
zal een stoel nooit
naar de zolder gaan.

Noli turbare

Als zangers geboren
sterven we zwijgend
verloren.
Aan een boom van duizend jaar
komen nieuwe loten
een plataan van drie
verdort in de woestijn,
een mens verwaait
bij gebrek aan stilte.

De laatste eer

Als ik overdag niets opmerk
als ik geen wisselbladschijn
tegen het plafond zie trillen,
als er geen opmerkingen zijn
over fluitende zanglijsters
in kooien van licht en donker,
als er geen muizeogen meer kijken
uit de kop van een ooievaar...
wacht mij de doffe schop van hen
die boven mij plechtig staan te denken
aan mijn nalatenschap.

Verward heelal

In oude tijden liep ik door de straten van de windstad
verbaasd over het onrecht, mensen aangedaan
en zong! o diederomdeine, o diederomdom,
lopend door de straten van de verlaten stad.

Regen kletterde op de vermolmde daken,
vuur en staal verfden de aarde rood,
honden zwierven er zonder kaken,
zoekend soelaas voor hun hongerdood.

Uit alle hoeken van een verward heelal
dreven zure stoffen walmend aan,
van hun lot werden goden de speelbal,
gestoten uit de loop van hun vaste baan.

Aleer de orde van het systeem hersteld,
gingen ganse geslachten één voor één verloren,
een trechter werd hun tot asbelt
in geen duizend jaar werden zij opnieuw geboren.

Over de balie hangend van de tijd
tuurde een man door eeuwen heen:
hij zag tot in d'oneindigheid
zijn hart en hoofd verkoold tot steen.

Terugkeer

In de verte een bruin paard, vaag,
dichtbij een stroom van stralen
gericht op één punt
op de grond.
Alles kwam er op af,
ook het bruine paard.

Daarna kreeg ik een brief
in een gele enveloppe
van een vroegere vriend:
maar hij is toch allang dood,
vermoord, vergast, geloof ik.

Van de ene in de andere
droom: ik draaide hoog in de hemel
van de ene baan in de andere
vastgeplakt eerst als een pleisterblad
aan het harde metaal van een raket
draaiend van de ene in de andere dimensie.

Toen ik de dag daarop eieren haalde
zei de melkboer lachend tegen mij:
ik heb gisteren in de krant
je overlijdensadvertentie gelezen
ik weet nu hoe ik je naam moet schrijven.

Vorrei morir

In de zomer kan ik niet sterven,
in de winter is het te koud
maar in de herfst en de lente
speelt de zon zijn unieke spel
met knop, bloem en blad,
dan krijgen bomen en struiken
een extra verlichting
waardoor ik opnieuw
de wereld ontdek.

Het eeuwige leven

Droomde ik was druk bezig met sterven
vrolijk en blij vroeg ik mijn vrouw
die naast mij lag, geef me je hand,
en zei, ik overleef die dag.
Toen werd ik wakker,
door het open raam
verlichtte een volle maan
mijn blote gezicht.

Overgang I

Als ik een luchtdeur intrap
van mijn gevangenis
val ik in een onmetelijke
put, diep en donker;
de zon schijnt daarbuiten
ik weet niet meer
was ik een grote vogel
voor mijn geboorte?
word ik stuifmeelstof
na mijn val,
voortbewogen
door een wind?

Een franse dichter
- Francis Ponge heette hij -
heeft eens geschreven:
ieder huis, elke schuur,
elke afgesloten ruimte
is een tempel.

Overgang II

Verander ik in een stuk staal misschien
straks als het donker wordt bij de rivier
en een harde wind om het huis heen waait,
als kinderen mij bij mijn voornaam roepen?
Dan fluit de wind een heel octaaf
en zingt van bomen in een vogelenbos
van krakend hout in een verlaten hut
straks als het donker wordt bij de rivier
en de wind de pannen van het huis afrukt.

Overgang III

Naast de klok en de kandelaar
op de witmarmeren schoorsteenmantel
zit ik in een glazen schrijn
voor de grote ovale spiegel.
Alle dingen in de kamer:
de bruine ronde tafel, de hoge stoelen,
de grijsblauwe hanggordijnen
en de zilveren mizrach aan de oostelijke muur
krijgen door hem een mijmrend aanschijn
alsof elk op zijn wijze staat of hangt
te denken aan zijn bestaan
voordat ie geboren was.

Eenvoud

Vannacht werd ik de stille eenvoud van de dood gewaar,
een deur sloeg dicht, een deur ging open
woordloze ruzie met mezelf
ik hoorde klank van staal op staal
en zag een druppel in een vijver vallend
steeds wijder cirkels om zichzelf beschrijven
en mannen over de aarde zweven
met vrouwen in hun zog
een deur viel dicht, een deur waaide open
ik werd de stille eenvoud van de dood gewaar.

Finis

Nu nadert de laatste morgen
de dag is heel nabij
waarop mijn scheergerei
voorgoed wordt opgeborgen.

Zonder einde

Het water van een bergbeek
schuurt ruwe stenen glad
een den priemt zijn steek
in het blauw van het hemeldak
waarom hebben dan mensen
soms zulke begrafenisgezichten?

Musica causa est

Er is een grondmotief waarop
al wat beweegt is afgestemd,
een melodie die hoorbaar wordt,
zodra van onze koren de stemmen
in elkaar verloren gaan,
zodra daardoor een bloem geboren wordt,
een vogel of een mens van vlees en bloed!

Het is muziek, muziek die
leven wekt in ons heelal
een ademhalend leven tot,
naar, op, in, uit, door, van
iets wat ook bewegen kan, en
klankvol weer weerklinkt in
zich vernieuwende muziek
die hoofd en hart en heel
de ziel zingend doordringt...

20/1 '85